

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 01-12-2021 r.

Marcin Wiącek

IV.502.5.2014.MK

**Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze!

Zwracam się do Pana Ministra, jako do organu sprawującego nadzór nad działalnością opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów (OZSS), zgodnie z art. 4 ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (t. j. Dz.U. z 2018 r., poz. 708 ze zm.). Na mocy tego przepisu, Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością zespołów w zakresie przestrzegania standardów metodologii opiniowania i procedury badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich, a także terminowości sporządzania opinii; ponadto Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zdrowia i ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ustala, w drodze zarządzenia, standardy metodologii opiniowania dla zespołów oraz określa w drodze rozporządzenia, tryb i sposób sprawowania nadzoru nad zespołami, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego i efektywnego funkcjonowania zespołów.

Grupa Ekspertów Rady Europy ds. Przeciwdziałania Przemocy wobec Kobiet i Przemocy Domowej (GREVIO) opublikowała 16 września 2021 r. pierwszy raport dotyczący realizacji przez Rzeczpospolitą Polską konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. z 2015 r., poz. 961 z zastrzeżeniami)¹. W kontekście art. 31 konwencji GREVIO wzywa Polskę do podjęcia wszelkich odpowiednich środków, w tym legislacyjnych, aby zapewnić, że wszystkie właściwe podmioty, w tym pracownicy socjalni czy sędziowie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie opieki i widzeń z dzieckiem:

---

¹ <https://rm.coe.int/grevio-baseline-report-on-poland/1680a3d20b>

- a) są świadomi i biorą pod uwagę negatywny wpływ, jaki wywiera na dzieci ich eskpozycja na przemoc jednego rodzica wobec drugiego;
- b) powstrzymują się od używania koncepcji „alienacji rodzicielskiej” lub równoważnych, według których matki wskazujące na przemoc ze strony ojca dziecka są uznawane za „niewspółpracujące” lub „winne” złych relacji ojca z dzieckiem;
- c) sprawdzają historię przypadków przemocy jednego z rodziców w stosunku do drugiego,
- d) podejmują kroki, aby procedury i decyzje nie zagrażały bezpieczeństwu kobiet-ofiar przemocy w związkach bliskich, w szczególności poprzez ujawnienie ich miejsca pobytu.

W świetle przywołanych uwag GREVIO niniejszym pismem chciałbym zwrócić uwagę Pana Ministra na kwestię terminologii, używanej w opiniach OZSS, a dotyczącej tak zwanej „alienacji rodzicielskiej”. Jak wskazuje grupa ekspertów Rady Europy, terminologia „alienacji rodzicielskiej” niesie ze sobą duże ryzyko wtórnej wiktymizacji kobiet, które sprzeciwiają się lub są niechętnie kontaktom dzieci z powodu przemocy, jakiej doznały od ojca dziecka. W takiej sytuacji rodzice niechętni takim kontaktom są obwiniani za powodowanie „alienacji rodzicielskiej” oraz za słabe więzi między dzieckiem a drugim rodzicem, w oderwaniu od wcześniejszych i leżących u podstaw tej niechęci aktów przemocy domowej. Równie ważne jest przeprowadzenie rzetelnej analizy historii przemocy w danej rodzinie, celem zidentyfikowania relacji władzy i dynamiki rodzinnej.

GREVIO podobne uwagi zgłaszała w swoim raporcie dotyczącym Francji, zaś raport dotyczący Włoch zawiera uwagi identyczne z tymi zawartymi w raporcie dotyczącym Polski.

Ponadto grupa ekspertów przywołuje stanowisko Europejskiego Stowarzyszenia Psychoterapeutów (European Association for Psychotherapy – EAP), które w stanowisku z 2018 r.² uznało terminy „alienacja rodzicielska” czy „syndrom alienacji rodzicielskiej” za terminy niewłaściwe do użytku w praktyce psychoterapii i niosące duże ryzyko niedostrzeżenia bądź zbagatelizowania przemocy domowej . Stanowisko tej parasolowej organizacji, skupiającej 128 organizacji psychoterapeutów z 41 państw europejskich, służy jako wytyczne dla psychoterapeutów w całej Europie.

Podobną pozycję zdaje się zajmować Światowa Organizacja Zdrowia, która 20 lutego 2020 r. usunęła pojęcie „alienacja rodzicielska” („parental alienation”) z Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-11, do stosowania od 1 stycznia 2022 r. Zmiana ta nastąpiła po reakcji środowisk zajmujących się prawem rodzinnym i przemocą domową z lipca 2019 r., które we wspólnej notatce³ zaopiniowały, że ich badania i doświadczenia sądowe wskazują, iż „alienacja rodzicielska”, termin bez

---

² <https://www.europsyche.org/quality-standards/eap-guidelines/parent-alienation-syndrome-pas-parental-alienation-pa/>

³ <https://www.learningtoendabuse.ca/docs/WHO-September-24-2019.pdf>

silnych naukowych podstaw, jest często wykorzystywana do odwrócenia uwagi od przemocy domowej, nadużyć i innych dowodów istotnych dla dobra dziecka.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest także świadom, że do Komisji ds. Petycji Sejmu RP skierowana została petycja, dotycząca wprowadzenia zakazu powoływania się na teorię „alienacji rodzicielskiej” w prawie i działaniach organów władzy publicznej, w tym sądów i OZSS⁴.

Biorąc pod uwagę rolę Ministra Sprawiedliwości jako sprawującego nadzór nad działalnością opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów oraz autora przepisów wykonawczych, regulujących pracę OZSS, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2020 r., poz. 627 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o spowodowanie sporządzenia tłumaczenia raportu GREVIO⁵ na język polski oraz udostępnienia go wszystkim kierownikom OZSS, celem zapoznania się z aktualnym stanem debaty na temat terminu i teorii „alienacji rodzicielskiej” oraz konieczności uwzględniania faktu przemocy w rodzinie (nie tylko bezpośrednio wobec dziecka, ale także w relacjach pomiędzy rodzicami) przy sporządzaniu opinii w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem.

Na tej samej podstawie oraz w związku z art. 15a – 15 c ustawy z 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (t. j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1366 ze zm.), w celu zapewnienia zgodności praktyki stosowania przepisów prawa polskiego i międzynarodowego, uprzejmie proszę o rozważenie uwzględnienia uwag GREVIO w ramach szkoleń sędziów i prokuratorów w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz kształcenia ustawicznego sędziów i prokuratorów.

Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajętych w przedstawionej sprawie stanowisku i podjętych w omówionym zakresie działaniach kierowanego przez Pana Ministra resortu.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

---

⁴ https://secure.avaaz.org/community_petitions/pl/sejm_rzeczypospolitej_polskiej_komisja_do_spraw_pe_zakazanie_po_wolywania_sie_i_stosowania_nienaukowej_teorii_alienacji_rodzicielskiej_1/

⁵ <https://rm.coe.int/grevio-baseline-report-on-poland/1680a3d20b>